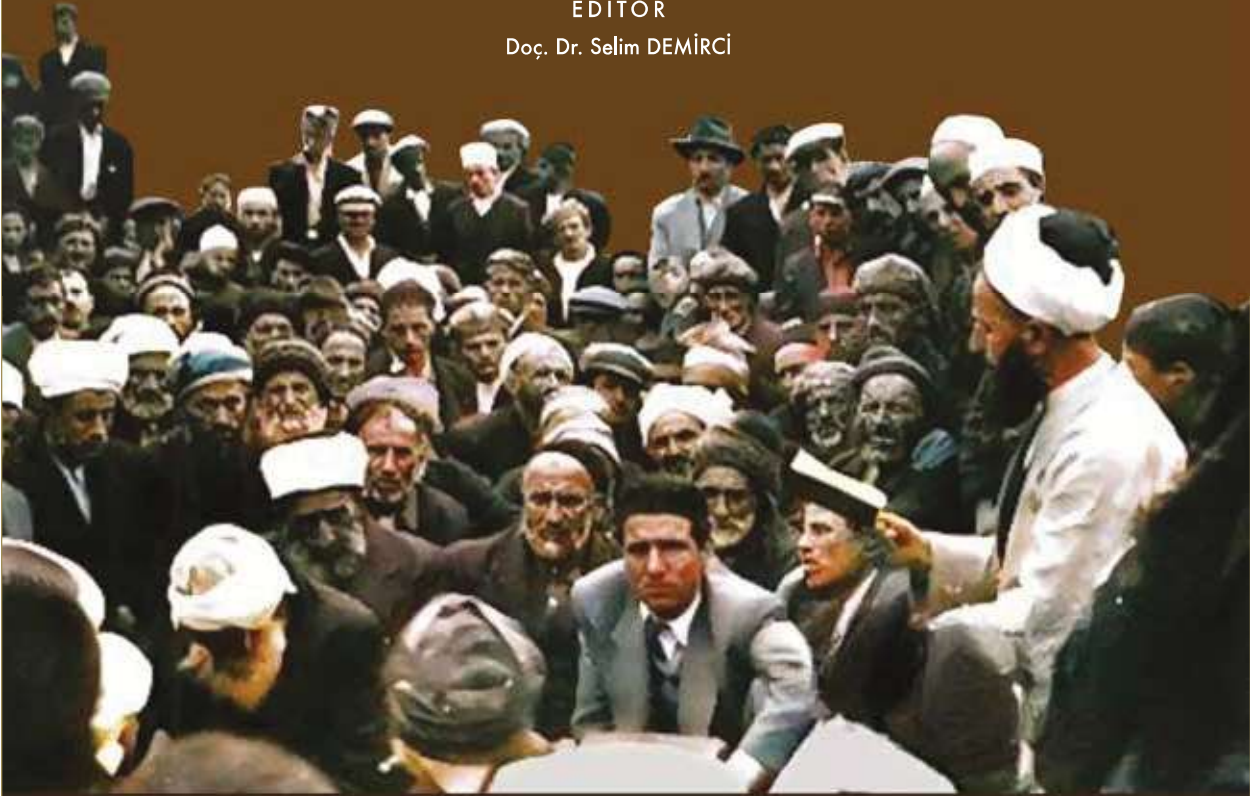

Karadeniz'de Hoca Olmak

Hatıralara Yansıyan Yönleriyle
Yakın Dönemde Dinî Hayat

EDİTÖR

Doç. Dr. Selim DEMİRCİ

Trabzon Kitaplığı: 6
Geleneksel Kültür Dizisi: 2

Yayın Koordinatörü
Erdem Zekeriya İSKENDEROĞLU

Yayın Danışmanı
Emre GÜLSEVER

Karadeniz’de Hoca Olmak
Hatıralara Yansıyan Yönleriyle
Yakın Dönemde Dinî Hayat

Editör
Doç. Dr. Selim DEMİRCİ

Yayın Ekibi
Doç. Dr. Süleyman GÜR
Doç. Dr. ŞenoI SAYLAN
Doç. Dr. Eyüp ÖZTÜRK
Doç. Dr. Fatih TOPALOĞLU
Öğr. Gör. Ahmet Cevdet KARACA

Proje Asistanları
Fatma Rabia DÜZENLİ
Serpil ARSLAN
Cansel AKGÜL

Teknik Destek:
Murat DAVULCU (Yönetmen)
İdris AKYÜZ (Yönetmen Asistanı)

ISBN: 978-975-7770-65-7
TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 48884

Kitap Tasarım
Salih PULCU

1. Baskı, Aralık 2023
Trabzon Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları No: 117

Baskı-Cilt
Seçil Ofset 100. Yıl Mahallesi
Massit Matbaacılar Sitesi
4. Cadde No: 77 Bağcılar İSTANBUL
Sertifika No: 44903

Trabzon Büyükşehir Belediyesi
Gülbaharhatun Mahallesi
Kahramanmaraş Caddesi No.159
Ortahisar TRABZON
Yayınevi Sertifika No: 48884

Önsöz

Karadeniz’de Hoca Olmak: Hatıralara Yansıyan Yönleriyle Yakın Dönemde Dinî Hayat başlıklı proje, 1900-2000 yılları arası geleneksel İslâmî ilimlerin tedrisine Trabzon özelinde yoğunlaşmıştır. Bu tarihsel süreçte olayların içinde yer alanlar ya da etkin isimlere yetişerek onlara talebe olanların anlatımları merkeze alınarak din eğitimi, dinî tedrisatta öne çıkan isimler, bu hocaları besleyen ilmî damarlar, şehrin bu açıdan ülkemize etki ve katkıları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Osmanlı’nın yıkılışını ve Türkiye Cumhuriyeti’nin de kuruluşunu görmüş; yani bir nevi geçiş kuşağı olan kimselere yetişmiş, çoğunlukla 1930-1940 sonrası dünyaya gelen büyüklerimizin birer birer aramızdan çekildiğine üzülerək şahit olmaktayız. Onların hocalarına ve kendi hayat serüvenlerine dair anlatacaklarının hem yakın dönem Trabzon hem de ülkemizin yaşadığı siyasal, sosyal, kültürel ve dinî değişimler açısından önemli olduğu düşüncesi, bu projenin hayata geçmesinde belirleyici olmuştur. Bu amaçla bir şekilde dinî gelenekle bağı bulunan veya imam-hatip liseleri, ilâhiyat fakülteleri ve Diyanet İşleri Başkanlığı gibi kurumlara katkısı olmuş bazı isimler tespit edilerek, kendileriyle görüşmeler yapılmıştır. Dönemsel bazı detayları elde etme adına, önceden bir çalışma yapılarak hocalarımıza hazırlanmış bazı sorular yönlendirilmiş olsa da, anlatımın seyri mülâkatları şekillendirmiştir. Yani teknik anlamda yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Proje ekibinin heyecanla giriştiği bu çalışmanın, onlar açısından alışılmış bir akademik faaliyet olmadığı belirtilmelidir. Dolayısıyla ortaya çıkan ürün, daha öncesinde kamera ve yayın tecrübesi bulunmayan bir ekibin mütevazı çalışması olarak görülmelidir. Sürekli video veya film kültürünün her geçen gün çitayı yükselttiği bir ortamda, hocalara dair anlatıları kayda almanın, teknik anlamda “göz dolduracak” çalışma beklentisi doğurması şaşırtıcı bir durum değildir. Ancak bu projenin odağında, ekranı dolduracak veya popüler kültürü besleyecek işlerden çok, bölgeye dair arşiv bırakma amacı yer almaktadır. Yani bu proje, her şeyden önce Trabzon hafızasına katkı sunmak, yakın döneme yönelik akademik çalışmalara veri hazırlamak ve biraz da yaşadığımız coğrafyaya karşı sorumluluğu bir nebze olsun yerine getirmek niyetiyle hayata geçirilmiştir. Uygulama esnasında aşılamaz güçlüklerle karşılaşılmasa da her şeyin beklendiği veya planlandığı gibi yürütülebildiği de söylenemez.

Her çalışma gibi önünüzdeki projenin sınırlarını da çalışmanın “konusu” ve “hedefleri” belirlemiştir. Yani kısaca: Trabzon ve çevresinde dinî hayatın öne çıkan yönleri ve etkin isimlere dair tanıklıklar. Bu hususu tespit noktasında proje ekibinin gözettiği ve tercihte bulunduğu hassasiyetlerin bir eksiklik gibi algılanması doğru olmayacaktır. Mesela ho-

calarımızın da en az bizler kadar hassas olduğu tarihsel kişiler, kurumlar ve bazı kitlesel yapıları doğrudan zan altında bırakacak veya bu anlamda tartışmaya sebebiyet verecek beyanlardan kaçınılmıştır. Bu noktada olgusal durumlara yer verilmesi tercih edilmiştir. Yani yakın dönemin düşünsel tarihi, siyasal hareketleri üzerine çalışan ve belli grupların siyasetle ilişkisi üzerine akademik anlamda yoğunlaşanların bir eksiklik gibi görebileceği kapalı noktalar, projenin kuşatıcı hedefleri ve polemiklerden sakınma anlayışının bir sonucudur. Bu durum akademik tutarlılık ve tarihsel olayları mümkün olduğu kadar müdahalesiz aktarmaya çalışma anlayışından kaynaklanmaktadır. Bu anlamda bizlerle görüşmeyi kabul eden hocalarımızın da yaptıkları konuşmalarda aynı hassasiyetleri paylaştığını gözlemlememiz bizleri fazlasıyla memnun etmiştir.

Proje kapsamında, “Karadenizli Hoca” üst vasfını taşıyan, Trabzonlu kırk hocayla görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerin bir kısmı, Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde, bir kısmı İstanbul, Ankara, Bursa ve Sakarya’daki farklı mekânlarda, bir kısmı da hocaların evlerinde gerçekleştirilmiştir. Bizleri evlerinde ağırlayan hocalarımıza ve aile fertlerine misafirperverliklerinden ötürü teşekkür ederiz. Yine bizlere mekân tahsis eden, kurumsal olarak destek olan ilâhiyat fakültelerine, resmî ve özel kuruluşlara şükranlarımızı sunarız. Ayrıca, bazı hocalarımız rahatsız olmalarına rağmen görüşme taleplerimize olumlu cevap vermişlerdir. Bu hocalarımıza hassaten teşekkür eder, her birine sıhhat ve afiyetler dileriz.

Online olarak erişime açılan bu görüşmeler pek çok farklı mekânda ve çeşitli şehirlerde oldukça yorucu bir koşuşturmayla kısa bir sürede gerçekleştirilmiştir. Özellikle resmî işler, kurumsal işleyiş ve beklenmedik bazı olaylar projenin yapılabilmesi için belirlenen sürenin büyük bir kısmından proje ekibini mahrum etmiştir. Bu da, çekimlerin yapılması, kayıtların tek tek gözden geçirilmesi, özel konulara değinen fragmanların belirlenmesi, konuşmaların dökümü, basımı gibi çalışmalarını az bir zamanda ve yoğun bir tempo içerisinde yapmayı gerekli kılmıştır. Dolayısıyla bu proje, sorumluluk olarak proje ekibini bekleyen akademik faaliyetlerin aksamadan yürütülmesiyle birlikte kısa sürecek bir sürede hazırlanmak durumunda kalmıştır. Özellikle dökümlerin kısa sürede okunmasının gerekli oluşunun yanı sıra bunların tashihi ve gerekli bazı müdahalelerin yapılmasının ayrı bir akademik yük olduğu vurgulanmalıdır. Bu anlamda bazı konuşmalara müdahalenin bizi son derece zorladığı belirtilmelidir. Bu zorluklara rağmen bazen yazı dili bazen konuşma dili bazen de ikisi arası bir vasatın öne çıktığı bir kitap teşekkür edebilmiştir. Metinler okunurken zorunlu olarak bazı cümlelere editöryal dokunuşların yapıldığı, ihtiyaç durumunda anlamı bozmayan takdim ve tehirlerle başvurulduğu, tekrarların ve konuşma dilinin bir sonucu olan bazı belirsizliklerin çıkarıldığı göz önünde tutulması beklentimizdir.

Görüşmelerde hocalara; kendi aile fertleri, aile çevresinin ilme ilgisi, çocukluk dönemleri, tahsilleri, hocaları ve yürüttükleri faaliyetlere dair sorular yöneltilmiştir. Onlar da zihinlerinde yer tuttuğu kadar ve bazen de bizim ısrarlı sorularımıza tahammül ederek

hatıralarındakileri aktarmışlardır. Aslında her birinin anlatımından; son bir asrın Trabzon'u, dinî ilimler sahasında önemli isimler ve yeni kurumsal dinî müesseselerin hangi vasatta kurulduğu ve yol aldığına dair bir tablo ortaya çıkmıştır. Bir hocayı ya da tarihsel bir olayı anlatırken her biri kendi veçhesinden baktığı ve bir detaya yoğunlaştığı için bütünün parçaları birleşmiş oldu. Meraklıları adına, yeni açılan imam-hatip liseleri-ilâhiyat fakülteleriyle medreselerin farkları veya benzeştiği hususlara dair ipuçları belirginleşmiş oldu. İlim adamı yetiştiren evler, ilmiye sınıfına mensup aileler, bazı köylerin "karizmatik" kişiler sayesinde bir merkez hâline gelişi, Trabzon'un 1950 sonrası yeni çehresi ve daha gencecik olan imam-hatip liselerinin inşasının hangi şartlarda gerçekleştiği gibi pek çok detay hocalarımızın konuşmalarının satır aralarında ilgililerini beklemektedir. Kısacası bu çalışma, kırk hocanın anlatımından oluşan mütevazı bir arşiv çalışmasıdır. Ayrıca mülâkatların tümünün kayda alınması ve bunların yayımlanması, ilerleyen yıllarda anlatıları daha da anlamlı hâle getirecek, Karadeniz ve Trabzon hafızasının canlı kalmasını sağlayacaktır.

Projenin ifade ettiği anlam, konusu, çıktıkları ve hedeflerinin anlatıldığı bir bölüm ve mülâkatların dökümünden oluşan bu kitap, projeyi kalıcı hâle getirecek unsurlardan birisidir. Özellikle değerlendirmelerin yer aldığı giriş bölümünde, bazı tespitler ve bağlantılarla mülâkatlar için hazırlayıcı bilgilere yer verilmiştir. Projenin akademik değerlendirme kısmı olarak da görülebilecek olan bu bölümün, akademik metinlerin yoruculuğu yerine, daha ziyade akıcı olması hedeflenmiştir. Bunda da projenin hedef kitlesi yönlendirici olmuştur. Zira bu projeye ilgili çıktılar, sadece akademik çalışma yapanları değil, yakın döneme ve Trabzon'a ilgi duyan herkesi ilgilendirmektedir. Bu bölümde, hem mülâkatlarla uyumlu olsun, hem de okurlar için mülâkatları anlamlı hâle getirsin diye genel tabloyu göstermek amacıyla temel olabilecek bazı örneklere ve isimlere yer verilmiştir.

Çalışmamız pek çok kişi ve kurumun desteğiyle gün yüzüne çıkmıştır. Öncelikle projeyi kurumsal anlamda sahiplenen Trabzon Üniversitesi İslâmî İlimler Uygulama ve Araştırma Merkezi ve destekleyen Trabzon Büyükşehir Belediyesi'ne teşekkür ederiz. Kurumlar adına da özellikle Trabzon Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Emin Âşıkutlu ve Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanı Murat Zorluoğlu, ayrıca en az onlar kadar kurumlar adına çalışmaları takip eden İslâmî İlimler Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Doç. Dr. Süleyman Gür ve Trabzon Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanı Erdem Zekeriya İskenderoğlu beylere müteşekkirimiz. Projeyi yoğun akademik çalışmaları ve çeşitli sorumluluklarına rağmen sahiplenip yürütücülüğünü yapan Doç. Dr. Selim Demirci ve araştırmacı olarak sahada çalışan Doç. Dr. Eyüp Öztürk, Doç. Dr. Şenol Saylan, Doç. Dr. Fatih Topaloğlu, Doç. Dr. Süleyman Gür ve Öğr. Gör. Ahmet Cevdet Karaca beyefendilerin emekleri önünüzdeki çalışmayı ortaya çıkarmıştır. Bu çalışma fakültemizden ve ihtisas kursumuzdan mezun öğrencilerimizin de yer aldığı proje olması hasebiyle de bizim için ayrı bir anlam taşımaktadır. Bundan dolayı projeye katkı sunan lisansüstü

bursiyer öğrencilerimiz Fatma Rabia Nur Düzenli, Serpil Arslan ve Cansel Akgül'e müteşekkirimiz. Projemizin teknik sorumluluğunu üstlenen yönetmenimiz Murat Davulcu ve asistanı İdris Akyüz beylere de özverili çalışmaları için teşekkür ediyoruz. Metinlerin dökümünde bazı bölümlere göz atarak bizlerle fikirlerini paylaşan sayın Mustafa Çil, Murat Ustakurt, Abdulkerim Malkoç, Mahmut Ayyıldız, Murat Arif Güney, Nur Kübra Demirci, Ayşegül Balık, Sema Berber, Merve Vildan Ata ve Semih Aras'a da teşekkür borçluyuz.

Hassaten bizlerle görüşmeyi kabul eden, evlerinde, köylerinde, çalıştıkları kurumlarda bizleri ağırlayan hocalarımıza şükranlarımızı sunuyoruz. Son olarak "Trabzon'u hocalarla anılan bir şehir" hâline getiren tüm büyüklerimizi de hayırla yâd etmek istiyoruz. Zira arkalarında; şahsiyetli duruşlarıyla, dinmek bilmeyen gayretleriyle, bereketi günümüze kadar ulaşan talebeleriyle ve eserleriyle kendilerinden bahsedilecek temiz bir hayat bıraktılar. Ahirete irtihal etmiş olanlara rahmet, hayatta olanlara da sıhhat ve afiyet diliyoruz.

Trabzon 2023

Doç. Dr. Süleyman GÜR

İslâmi İlimler Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü

Doç. Dr. Selim DEMİRCİ

Proje Yürütücüsü

Şükrü Öztürk

1938 yılı Temmuz ayında Trabzon ili Şalpazarı ilçesi Gökçe köyünde doğdu. Ancak o günün şartları gereği nüfusa kaydı 20 Nisan 1942 olarak yazılmıştır. İlkokulu kendi köyünde, imam-hatip okulunun orta kısmını 1957-1958 öğretim yılında Trabzon İmam-Hatip Okulu'nda; lise 3. sınıfın ikinci dönemine kadar İstanbul İmam-Hatip'te 3. sınıfın son dönemini ise Kahramanmaraş İmam-Hatip Okulu'nda okudu ve 1961 yılında bu liseden mezun oldu. Askerliği sırasında Kütahya Lisesi'ni dışarıdan bitirdi. 1964-1965 öğretim yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne başladı. Fakülte öğrenciliği sırasında Çankaya Müftülüğü Küçük Esat Camii'nde imam-hatiplik, Çankaya müftülük memurluğu, Ankara merkez vaizliği görevlerinde bulundu. 1966-1967 yılları ile 1976 yılında Türkiye İmam-Hatip Okulları Mezunları Dernekleri Federasyonu Genel başkanlığı yaptı. 1967-1968 öğretim yılında ilâhiyat fakültesini birincilikle bitirdi. 1968 yılı Ekim ayında Trabzon İmam-Hatip Okulu'na meslek dersleri öğretmeni olarak atandı. 1973 Ekim ayında Düzce İmam-Hatip Lisesi'ne meslek dersleri öğretmeni ve müdürü olarak atandı. 23. 12. 1974 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığı Olgunlaştırma Müdürlüğü'ne; 30.12.1976 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Din Eğitimi Genel Müdürlüğü'nde Şube Müdürü olarak; 31. 07. 1979 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığı Olgunlaştırma Dairesi Başkan Yardımcılığı'na; 26. 12. 1979 tarihinde Olgunlaştırma Dairesi Başkanlığı'na, bu dairenin adının "Din Eğitimi Dairesi" olarak değiştirilmesi üzerine, 10.10.1984 tarihinde Din Eğitimi Dairesi Başkanlığı'na, 23.09.1991 tarihinde Hac Dairesi Başkanlığı'na, 18.03.1992 tarihinde ise tekrar Din Eğitimi Dairesi Başkanlığı'na atandı. 21.04.2003 tarihinde emekli oldu. Görevi sırasında birçok panel ve sempozyuma müzakereci veya tebliğci olarak katıldı. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları arasında *İslâm'da Birlik ve Beraberliğin Toplum Hayatındaki Önemi* isimli bir cep kitabı yayınlandı. *Diyanet Aylık Dergi* başta olmak üzere birçok dergi ve gazetede makaleleri yayınladı. TRT 1 ve TRT 2 ile Ankara Radyosu başta olmak üzere birçok özel radyo ve televizyonlarda konuşmalar yaptı; açık oturumlara katıldı. Karadeniz Teknik Üniversitesi bünyesinde ilâhiyat fakültesi açılması için çalışmalara katıldı. Bu maksatla bir grup arkadaşıyla Trabzon İlahiyat Fakültesi Derneği'ni kurdu ve bu derneğin başkanlığını yaptı. Dernek olarak yaptıkları çalışmalar sonucu Trabzon İlahiyat Fakültesi'nin 2011-2012 öğretim yılında açılması sağlanmış oldu. Aynı zamanda kendisi 2012 tarihinde Trabzon'da Gülbahar Hatun Kız Anadolu İmam-Hatip Lisesi'nin açılmasına katkı sağlamıştır.

Görüşme Eyüp Öztürk tarafından hocamızın Ankara'daki evinde yapılmıştır.

Sağlık problemleri olmasına rağmen bizi evinde ağırlayan ve projemize destek veren hocamıza bu vesileyle tekrar teşekkür ederiz.

Karadeniz’de Hoca Olmak: Hatıralara Yansıyan Yönleriyle Yakın Dönemde Dinî Hayat isimli projemiz çerçevesinde bugün din hizmetlerine adanmış bir ömrü, Şükrü Öztürk Hocamızı ağırlıyoruz. Hocamız uzun yıllar Millî Eğitim Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde çeşitli kademelerde bir nefer olarak hizmet etti ve bu süreçte nice hatıralar biriktirdi. Biz bugün o hatıralar deryasından katreler almaya çalışacağız. Hocamıza birikimlerini bizlerle paylaşmayı kabul ettiği için teşekkür ediyor ve sözü uzatmadan hemen söyleşimize başlıyoruz.

Kıymetli hocam kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

1938 Temmuz ayında Trabzon’un Şalpazarı ilçesinin Gökçeköy’ünde doğdum. Birazcık büyüyünce köyümüzün imamı olan Hafız Kamil Kahraman Hoca’dan Kur’an okumaya başladım. O günler biraz sıkıntılı yıllardı, 1943-44’lü yıllardı. Devlet yöneticilerinin Kur’an okunmasına bakışı biraz mesafeliydi. Kur’an okumamızı istemiyorlardı ve jandarmalar sık sık haber aldıkları için köyümüzde Kamil Hafız’ın evini basıyorlardı. Kur’an okuyan çocukları yakalayıp götürüyorlardı. Ben de bir iki defa yakalandım. Biraz dayak da yedim. O günkü şartlarda köyümüzde ilkokul yoktu. Zaten Şalpazarı’nda iki tane ilkokul vardı. Üçüncü olarak da 1949’da bizim köyde açıldı. Çünkü köyümüz 600 haneli bir köydü. Hatta o köy bildiğim kadarıyla şu an beş köy olarak ayrılmış durumda. 1949’da okul açılınca ben de gittim okula fakat o zamanlarda on bir yaşındaydım. O günkü şartlar öyleydi. Buna rağmen okula gidenlerin en küçüğü bendim. İki arkadaşım daha vardı benim gibi, diğerleri ise genelde evliydi. Hatta çocuklarıyla beraber gelenler de vardı. 1954’te ilkokulu bitirdim. Bir gün arkadaşım Yahya Bayraktar’ın babası Eşref amca bize geldi ve Yahya’yı o günlerde Trabzon’da yeni açılan imam-hatibe yolladığından bahsetti. O anda babamla göz göze geldik. Ne demek istediğini anlamıştım. Hiç tereddüt etmeden bu isteğini kabul ettim. Ertesi gün babamla beraber o günün şartlarında kırk km yol yürüyerek Beşikdüzü’ne indik. Beşikdüzü’nden bir kamyonu binerek Trabzon’a geçtik. Okulu bulduk ve 71 numara ile 1954’te ikinci kuşak olarak okula kaydımı yaptırdık. Böylece imam-hatibe başlamış oldum.

Rahmetli babam bir oda kiralamıştı bana. Yine bizim köyden Allah rahmet eylesin Mehmet Türkmən vardı, ilk senemi onunla geçirdim. Gayet iyiydi her şey. Güzel de çalışıyorduk. İkinci sene Yahya Bayraktar’la beraber kaldık. Yahya’yla çok güzel günlerimiz geçti. 1958 yılı Haziran ayında birinci devreden sekiz kişi mezun oldu. O sekiz kişiden biri de bendim. Pekiyi dereceyle orta kısmı bitirdim. Haberleşmenin zor olduğu dönemlerdi. Arkadaşlar da İstanbul’dan ve imkânlarından bahsediyorlardı. Ben de babama, lise kısmını İstanbul’da okuma isteğimi açtım. Şimdi olsa ben yapamazdım ama o hiçbir şey demedi ve tereddüt etmeden çıkarıp bana harçlık verdi. O parayla vapurda güverteden bilet aldım. İstanbul’da da köyümüzden inşaatlarda çalışan bir adamın adı hariç kimseyi bilmiyorum, tanımıyorum. Onunla da mektuplaştık. O beni İstanbul’da vapurdan teslim aldı. İnşaatın onun odasında yatıp kalkmaya başladım. Tabii o sırada İstanbul İmam-Hatip Okulu’na kayıt oldum, şu an duyduğum kadarıyla o binayı yıkmışlar yeniden yapıyorlarmış. Dersler İstanbul’daki okullara göre bir hafta daha geç başlatıldı. Ve en nihayetinde orada talebeliğe başlamış oldum. Benden bir sene önce Trabzon’da aynı sınıfta olan bir arkadaşım da orada buluştuk. Aynı sırada da oturduk. Bu vesileyle de çok kolay adapte oldum oraya ve hemen kaynaştık.

Derslerim çok iyi olduğundan okulda sivrilmeye başlamıştım. Orada yatılıda kalıyorum tabii. Okulun çatı katında bulunan tahtaların üzerine yatağımızı koyup yatıp kalkıyorduk. İlim Yayma Cemiyeti bakıyordu bize İstanbul'da. Öyle bir imkânımız oldu. Bu imkânların hiçbiri Trabzon'da yoktu. Bize yemek, ekmek veriyorlardı. Arkadaşlarla akşam oturup ne yapacağımıza dair konuşuyorduk. Çünkü yüksek tahsil yapma imkânımız yoktu. İlâhiyatlar dâhil hiçbir yer imam-hatip mezunu almıyordu. Sağa sola başvurular yapıyorduk, yüksekokul açmalarını talep ediyorduk. Çünkü memlekette o dönem eğitim, fakülteler haricinde iki yıllık eğitim enstitüleri üzerinden işliyordu. Biz de aklımız kestiğince imam-hatiplerin girebileceği iki yıllık bir okul açılmasını istiyorduk.

Biz bir gün yine bu konuşmaları yaparken o ortamda Menderes'in İzmit'e boru fabrikasının temelini genişletmeye geleceği dile getirildi. Biz de bunun üzerine durmayalım, İzmit'e gidelim, Menderes'i görelim ve ondan yüksekokul açılmasını isteyelim diye düşündük. Bunu nasıl yaparız diye konuşurken arkadaşlar dediler ki bu böyle olmaz, bir dernek kuralım. Tabii dernek kurmaya özendik ama kuramadık, kurdurtmuyorlar. Biz de gayriresmî kurarız diye düşündük. Sonrasında da Okul Talebe Derneği diye gayriresmî bir dernek kurduk. Arkadaşlar başkanlığımıza da beni getirdiler. Menderes'in yanına gittiğimizde ona derdimizi anlatacak bir mektup yazalım dedik ve yazdık. Ama yine de bir hocaya danışalım dedik. O zamanlar İstanbul İmam-Hatip'te hoca olan ve imam-hatiplerin kurucusu olan Mahmut Celalettin Ökten'e gittim. Hocaya durumu arz ettim ve mektubu gösterdim. Hoca mektubu aldı, ertesi gün bana getirdi. Mektubumuzu yeniden yazmıştı. Hatta mektubun içeriğinden okulun dört yıllık enstitü olması gerektiğinden bunun da şu, şu, şu gerekçelerden, çok güzel gerekçelerdi, dolaylı olmasını gerektiğini açıklayan şeyler yazıyordu. Neyse Celalettin Hoca'nın yazdığı mektubu güzelce temize çektik ve İzmit'e doğru yola koyulduk.

Yanımızda aslen Trabzonlu ama İzmit'e yerleşmiş olan Hakkı ağabeyimiz de vardı. Onu da yanımızda onun evinde kalırız diye götürüyorduk. Ertesi gün merasimin yapılacağı yere gittik. Yaklaştırmıyorlar bizi tabii. Müthiş bir kalabalık var. Bu merasim 1959'un Nisan ayında oluyor. Ankara'dan 300 milletvekili de oraya geliyordu, epey kalabalıktı ve ulaşım zordu. Bir türlü Menderes'e yaklaştırmıyorlar ama ben kafaya koymuştum, illaki görecektim onu. Ben tabii bu girişimlerde bulununca polisler beni dövmeye, tekme atmaya başladılar ama hiçbirine aldırmadım. Derken Menderes geldi. Benim olduğum yerde polislerle olan curcuna gözüne ilişmiş. Yanındaki korumayı, ne olduğunu öğrenmesi için göndermiş. Koruma da geldi. Durumu öğrenip Menderes'in yanına döndü. Bir çocuğun olduğunu, illaki Menderes'i görmek istediğini ona bildirmiş. Rahmetli Menderes de "Git, al çocuğu gel." demiş. Koruma "Başbakan çocuğu istiyor" diye elimden tutup beni alıp doğrudan Menderes'in yanına götürdü. Elini öpmek istedim. Siyah gözlükleri vardı, yanında da birtakım adamlarla oturmuş duruyordu. "Efendim ben İstanbul İmam-Hatip öğrencisiyim" dedim. Sağ tarafındaki adama eliyle işaret etti, onu kaldırdı ve beni oturttu. Elini dizimin üzerine koydu. "Ne derdin var evladım, anlat bakayım" dedi. Ben de acele acele anlattım her şeyi. Yüksekokul istediğimizden bahsettim. "Evlad, hiç merak etme açacağım o okulunuzu" dedi direkt orada. Mektubumu verip elini de öpüp ayrıldım yanından. Çok güzel bir anı oldu bize. Nihayet o sene yüksek İslam enstitüleri açıldı.

Türkiye'de okulların açılışlarının belli bir düzeni vardı ama yüksek İslam enstitüleri kanunla açılan tek okuldur. Menderes, Celal Yardımcı ve bazı kişiler ve olaylar nedeniyle açamıyordu ama sonradan Ulaştırma Bakanlığı'ndan Millî Eğitim Bakanlığı'na getirdiği Tefvik İleri sayesinde- Allah rahmet eylesin- okulumuz açıldı. Çok ayrı hikâyeler de var ama onlara girmeyeceğim.

O zamanlar okul müdürümüz Mahir İz'di. Biz de talebeler olarak Mahir İz'i çok seviyorduk. Hiçbir gerekçe yokken Mahir İz'i görevden aldılar. Celal Yardımcı'nın sınıf arkadaşı, daha önce de okulda

müdürlük yapan, gönderildiği Irak Kültür Elçiliği'nden dönen arkadaşını oraya müdür yaptılar. Biz de talebeler olarak karşı çıktık. Ben gazetelere bilgiler veriyorum, yazılar yazıyorum hatta bakanlığa da yazı yazıyorum. Uydurma bir dernek başkanlığımız var ya... Müdür bundan çok rahatsız olmaya başladı tabii. Beni çağırıp dövme kalktı, dövdürmedim kendimi. İmam-hatip lise kısmında öğrenciyiz, bayağı adam olmuşuz kendimize göre. Müdür de coğrafya dersine geliyordu ve bana da "Seni bu okuldan mezun etmeyeceğim, seni bu okuldan mezun etmeyeceğim! Şöyle yapacağım, böyle yapacağım" deyince, öğrenci de olduğumuzdan, bayağı endişeleniyordum. Müdülden kurtulmak için okuldan ayrılmayı düşünüyordum. Trabzon'dan geldiğim için de bir daha Trabzon'a da gitmek istemiyordum. Gitti de becerip okuyamadı demesinler diye. İstanbul'dan beni tanıyan Maraşlı bir arkadaşım vardı. O da Maraş'a gel diye ısrar edip duruyordu. "Maraş'a gel, Maraş'a bir hareket getir." deyip duruyordu. Derken son sınıfta, üç karne dönemi vardı, 1961 Mart ayında kalktım, Maraş'a gittim. Üç ay kalmıştı okulların tatil olmasına. Neyse kısacası imam-hatip diplomam Maraş'tandır. Üç ayda derslerimi toparlayıp pekiyi ile mezun oldum.

Maraş'tan sonra ilâhiyat fakültesine gittiniz, değil mi hocam?

İlâhiyatta sanat tarihi okutuluyor diye oraya gitmek istemiyordum. Orman fakültes kafama yerleşmişti. Ama orman fakültesine gitmek için de lise diploması lazım. Askerde okul dışından imtihanlara girerek lise diploması aldım ve 1964 yılında ilk defa merkezî sistemdeki imtihanlara girdim, merkezî sistem imtihanlarına ilk defa girenlerden birisiyim ve iyi bir puan aldım. O günkü şartlarda imtihanda ne yaptığı hakkında kimseye bilgi vermiyorlardı. Fakülteler de fakülte kapılarına alabilecekleri puanları yazdıkları listeler asıyorlardı. İstanbul'da sadece orman fakültesi vardı. Oraya gidip puanımın tutup tutmayacağını öğrenip buna göre de kayıt olabilecek miyim olamayacak mıyım ona bakacaktım ki, Ankara Ziraat Fakültesi önünde, Ankara Ziraat Fakültesi de isteklerimin arasında vardı, Beşikdüzülü Ali Kemal Çolak, Allah sağlık afiyet versin, arkadaşım ile karşılaştım. O da mezun olmuş, diplomasını almaya gelmişti. Hayatını Adana Ziraat Fakültesi'nde geçirdi, orada profesördü. Ne olduğunu konuşmaya başladık, orman fakültesine gideceğimden bahsettim kıyameti kopardı. "Senin seviyende bir adam olsam hiç düşünmeden ilâhiyata giderim" dedi. İlâhiyata gideceksin diye tutturdu. "Aliciğim, ben gitmek istemiyorum, orada sanat tarihi dersi var" diyorum. "Olsun burası senin bildiğin gibi değil, buradaki hocalar dersi güzel anlatırlar." diyordu.

Sanat tarihi dersini sevmiyorsunuz galiba hocam.

Sevmedim, daha doğrusu imam-hatipte öğrenciyken sevdirmediler. Hocalar kendileri bilmedikleri için dersi de anlatamıyorlardı. Kitap ezberletiyorlardı bize. Onun için sanat tarihinden kaçıyordum. Ali yakamı bırakmadı. Allah selamet versin. "Senin ne yapacağın belli olmaz, gidip hemen kaydolacağız." dedi. Beni zorla tuttu, getirdi ve Ankara İlâhiyat Fakültesi'ne kaydoldum.

Hocam ilâhiyattan sonrasına devam ederiz ama Trabzon'a bir dönem istiyorum. Ailenizde dinî eğitim alan tek siz misiniz?

Evet, benim. Benden sonra kardeşlerimi imam-hatipte okuttum. Yeğenlerimi hafız yaptım. Onlarla ilgilendim ama bunların haricinde ailemizde başka örnek yok.

Hocam ilkokulu köyünüzde bitirdikten sonra Trabzon İmam-Hatip'e geldiniz.

O dönemde iâşe ve ibatenizi nasıl sağladınız?

Babamın verdiği harçlıklarla, bir de evimizden, köyümüzden getirdiğim unlardan ekme yaparak geçiniyordum. Hamur yoğuruyordum, tepsi başına beş kuruşa fırına verip ekmekleri alıyordum. Moloz'daki Rüştü Fırını'na veriyordum. Yani ekmeğimizi kendimiz yapardık, yemeğimizi kendimiz yapardık. Gaz ocağımız vardı, birkaç tane de kap kakak. Onlarla idare etmeye çalışırdık.

Destek olanlar olur mu muydu hocam?

Hayır, hiç destek yoktu.

Hocam o dönemde imam-hatip öğrencisi olmak zor muydu?

Zordu, zordu. Kimse bilmiyordu ne olduğunu. İnsanların çoğu dalga geçerlerdi bizimle. İmamlar geliyor, imamlar gidiyor, cenaze yıkayıcılar geliyor, cenaze yıkayıcılar gidiyor diye. Ama bunun yanında bu işin âşığı da vardı. Çok destek olanlar, bu konuda emek vermiş olanlar da vardı. Mesela 50-60'lı yıllar arasındaki İl Müftüsü Salih Zeki İmamoğlu Hoca hem okulun açılışında hem de okulun işleyişinde çok emeği geçen bir adamdır.

Hocam Müftü Bey nasıl hizmet eder, nasıl yardımlarda bulunurdu?

Kimin neye ihtiyacı varsa il müftülüğü imkânlarını kullanarak yardımcı olmaya çalışırdı. Moloz'da bir alt geçit var. Orada toptancı olan bir zat vardı. O da bütün imkânlarıyla yardımcı olmaya çalışırdı. Ferdi yardımlar dışında pek bir destek yoktu. Hatta Okul Yaptırma Yaşatma Derneği diye uydurma bir dernek vardı. Hiçbir konuyla ilgilenmezler, yardım da yapmazlardı.

Hocam o dönemde Trabzon İmam-Hatip'te görev yapan hocalarınızdan biraz bahsedebilir misiniz? Sizi etkileyen hocalarınız oldu mu?

Bir defa meslek dersi hocamız yoktu. Sonralardan -Allah rahmet eylesin- Artvinli olan Ahmet Yeşil diye bir hoca geldi. İlâhiyat mezunu olarak okulumuza gelen ilk hocaydı. Bizler onu çok sevmiştik. Yine uzun zaman İstanbul İmam-Hatip'in müdürlüğünü yapmış olan Hayati Ülkü diye bir hocamız vardı. Ama bizi en çok etkileyen ve yönlendiren lisenin coğrafya hocası İsmail Hakkı Berkmen oldu. Bize çok güzel şeyler anlatır ve ders dışında da yönlendirmeleri olurdu. Aynı zamanda otorite bir hocaydı. Saygındı da. O dönemki Trabzon Millî Eğitim müdürünün ve valinin de hocasıydı. Kendi bildiği metot üzerinden çalışır ve bize çok faydası dokunurdu. Trabzon'da ondan çok faydalandım.

Trabzon İmam-Hatip günlerinizde dışarıdan herhangi bir hocadan ders alma imkânınız oldu mu hocam?

Olmadı bilmediğimiz için. Belki bilseydik, bizi yönlendiren olsaydı, olurdu. Sadece okuldaki dersleri yapar, geçerdik. Ama İstanbul'a gidince aldık. Farklı şeyler de oldu.

İstanbul'da kimlerden ders aldınız hocam?

İstanbul'da Ahmet Davudoğlu'ndan *Celâleyn* okudum. Bilmem tanır mısınız Mehmet Sofuoğlu'ndan ders okudum. Yine bir caminin imamı bize derslere gelirdi. Ondandır da *Nuru'l- izâh*'ı okudum. Kısacası onlardan çok faydalandım.

Hocam imam-hatibi bitirdiniz, daha sonra ilâhiyat okudunuz, sonrasında da Trabzon'a döndünüz öğretmen olarak. Bize o günlerinizden bahsedebilir misiniz?

19 Ekim 1968'de öğretmen olarak Trabzon İmam-Hatip Lisesi'nde göreve başladım. Hiç ders yok okulda, öğretmen ihtiyacı da yok hatta öğretmen fazlalıkları var. Böyle olmasına rağmen Milli Eğitim Bakanlığı bana bir jest yaparak oraya gönderdi. Çünkü federasyon başkanlığı yapmıştım. Beni de iyi tanıyorlardı. İleride de lazım olur diye beni Trabzon'a verdiler. Trabzon'a varır varmaz müdürün yanına gittim. Allah rahmet eylesin hepsine. Hepsi göçüp gittiler. Müdür birinci sınıflardan beşer öğrenci topladı. Onlardan bir sınıf yaptı ve o sınıfın dinle alakalı tüm meslek derslerine beni, tüm kültür derslerine de Ahmet İmamoğlu'nu verdi. Ahmet İmamoğlu ile Trabzon'da göreve beraber başlamıştık. -Allah rahmet eylesin.- Ama ben klasik bir hoca gibi derslere girip çıkan biri değildim. Öğrencilerin her şeyiyle ilgilenmeye çalışırdım. Evi olmayanlara ev tutmaya çalışırdım mesela. Hayatla alakalı her yönden onlara yardımcı olmaya çalışırdım.

Hocam burayı izniniz olursa açmak isteriz. Mesela bu yardıma ihtiyacı olan öğrencilere yardım ederken maddi kaynağı nereden buluyordunuz?

Allah nasip etti ve Ankara'da federasyon başkanlığını yaptım. O, bana çok şeyler kattı, beni geliştirdi. Trabzon'a varır varmaz hemen müftülükle irtibata geçtim. Her cuma camide vaaz ediyordum. Cami üzerinden millet beni tanımaya, çevremiz genişlemeye başlamıştı. Aynı zamanda Milliyetçi Öğretmenler Birliği diye bir birlik vardı. Orayla da irtibatım vardı. Tüm bunların yanında çocuklara bir imamın yapması gereken görevleri öğretmeye çalışıyordum. Namaz kılma olsun, yemek duası yapma, müezzinlik yapma, cenaze yıkama olsun. Bunlar ders programlarında yok çünkü. Hatta çocukları cumartesi okulda topluyordum ve bunları anlatıyordum onlara.

O dönemlerde bunlar hep birer ihtiyaçtı değil mi hocam?

Evet, hepsi ihtiyaçtı o zamanlar. Neyse birinci sınıflardan topladıkları beşer öğrenciden meydana getirdikleri sınıf meğerse okulun en yaramazlarından meydana gelen bir sınıfmış. Ama bir zaman sonra o sınıf "Şükrü Hoca'nın Sınıfı" diye anılmaya, okulda ne yapsalar, parmakla gösterilmeye başlandı. Bu yönleriyle beraber bir defa meslekî bakımdan onları çok iyi yetiştirmeye çalıştım.

Kitaplar tavsiye eder miydiniz öğrencilerinize?

Tabii, devamlı tavsiye ederdim. Öyle alıştılar ki buna, hâlâ o alışkanlıklarına devam ederler. Özellikle kitap okuma alışkanlığını onlarda yerleştirmeye çalıştım. Çok kitap okuttum onlara. Kitapları veriyordum ve bir de özetini istiyordum onlardan. Kitabı okuyup okumadıklarını anlamak için.

Hocam o dönemde nerelerde kalırlardı Trabzon İmam-Hatip öğrencileri?

Sağda-solda, işte bulabildikleri yerlerde kalıyordu. Oda kiralama âdeti vardı. 3-5 arkadaş bir araya gelip oda kiralar ve orada kalırlardı. Ben geldiğimde şu andaki imam-hatip okulunun daha kasnağı bitmişti. On senede sadece bir kasnağını bitirmişlerdi, yürümüyordu o iş. Ben yine Ankara'daki çevremi kullanarak, Milli Eğitim Bakanlığı'ndaki görevim sayesinde- yeteri kadar ödeneği temin ettirdim ve getirdim buraya. Bunun için çokça Ankara'ya gittim, geldim. Ve o sene okulu tamamlattırdım. Ama o binalara hiç girilecek gibi değildi. Hafriyat yığınları hep ortadaydı. Buna rağmen

Millî Eğitim Bakanlığı bize bir şey sormadan, bir hazırlığınız var mıdır yok mudur diye danışmadan bizi o sene yatılı yaptı. 1969 yılında parasız yatılı okul olduk. Kısacası bir tane kömür, odun yok. Pansiyonda hiçbir şey yok. Ranza, battaniye, yorgan, yatak yok.

O arada herkes okulda müdür muavini olmak için uğraşiyor. Kıdemli öğretmenler de uğraşiyor. Benim aklımdan hiç geçmiyor; zaten stajyer öğretmenim, o yüzden çok da ilgilenmiyorum. Onu tanımamışsınızdır, Hulusi Kılıç diye Diyarbakırlı bir arkadaşımız vardı. Konya Yüksek İslam Enstitüsü'nde asistanlık imtihanını kazandığı için bizim okuldaki muavinlikten ayrılıyordu. Ayrılırken de müdür beye demiş ki: "Müdür Bey, benim sana bir tavsiyem var, bu okulu kurtarmak istiyorsan Şükrü'yü muavin yap. Onu muavin yaparsan, senin müdürlüğün de gider ama okulu kurtarırsın." Müdür Bey'in de kafasına yatmış bu düşünce, benim okuldaki faaliyetlerimi görünce. Gitmiş, Millî Eğitim müdürüyle görüşmüş, sonra beraberce valiye gitmişler. Durumu izah etmişler. Stajyer öğretmen olduğum için de muavin olamıyordum. Bir usulünü bulup bu işi yapmaya gayret etmişler. "Muavinlikte Görevlendirme" diye bir onay almışlar. Müdür Bey geldi bir gün yanıma. "Çay içmek istiyorum sana geleceğim." dedi. Geldi ve bu durumu açtı bana. Beni muavin yapacağını söyledi. Ben de buna karşı çıktım. Arkadaşların arasında huzursuzluk olur dedim. Birbirlerine düşerler dedim. Çünkü bunu bekleyenler var dedim. Onu dedim, bunu dedim ama ne dedimse ikna edemedim. Müdür de: "Söylediklerini ben de biliyorum, hatta huzursuzluk çıkarsa benim de müdürlüğüm gider, onu da biliyorum. Ama ben müdürlüğü bırakmaya razıyım, yeter ki okul kurtulsun." dedi. Ama yine de ben kabul etmedim.

Aradan aylar geçti, müdür zarfları cebinde taşıyor ama ben kabul etmiyordum. Derken yine bir gün habersiz çıktı, geldi ve "Şükrü Bey, işi ehline vermek hem inancımızın gereği hem de Kur'an'ın emridir. Ben bunu yapmaya çalıştım ama sen kabul etmedin. Yarın huzur-i İlahî'de bunu sorarlar, ben de ben yapmak istedim ama o kabul etmedi derim." dedi. Bu lafların üzerine kabul ettim. Ama sonra her şey karıştı birbirine. Bütün öğretmenler karşı çıktılar. Ben gece gündüz okulu, okul yapmaya, okulu ders yapılacak hâle getirmeye çalışıyordum. Müdür bey çok iyi niyetli bir adam. Tüm bunlarla başa çıkmaya çalışırken Millî Eğitim Bakanlığı'ndan bir sayfalık yazıyla yatılı olduğumuzu öğrendik. Hiç para yok. Kadro yok. Hademe yok. Kısaca şöyle düşünün, bir okulda okul olması için ne gerekiyorsa bunların hiçbiri yok. Bizim öğrenciliğimizde de olan, 1953'te işe giren, müdür beyin ve çevredeki odaların temizliğini yapan Gülizar Nine var. Başka da kimse yok. O şartlar altında çalışmaya başladık.

Hocam zor dönemlerde hem öğrencilik hem de öğretmenlik yaptınız. Taşın altına elinizi soktunuz. Bu dönemde size yardımcı olan esnaf ve hoca arkadaşlarınızdan kimler vardı? Desteği nerelerden alırdınız?

Hiç kimse yoktu, hoca arkadaşlarımdan hiç kimse! Esnaftan da Moloz'daki üst geçide de adı verilen Niyazi Şahinbaşoğlu vardı. Birisi bana onu tarif etti. Ben de kendisini tanıımıyordum. Neyse gidip buldum onu. Kendimi tanıttım, durumu izah ettim, Allah gani gani rahmet eylesin. Sonra da kimseye lüzum kalmadı daha zaten, uzun uzun dinledi beni. Beni dinledikten sonra kalktı elimi öptü. "Bu okulu açmaya gayret edenlerden birisi de benim. Ama sonra beni şikâyet ettiler, mahkemeye verdiler, bir hafta hapis yaptım." dedi.

Niyazi Şahinbaşoğlu mu hocam?

Evet. "Burada Kur'an okutturacaklar, şeriatı getirecekler" demişler. Bunun üzerine olmuş bu olay.

Bu süreçte öğretmen arkadaşlarınızın tepkisi ne oldu hocam?

Hepsi bana küstü, muavin olduğum için tabii. Nasıl ifade etsem, şurada bir musluk olsa ve akar vaziyette olsa onu kapatmayacak düzeyde küslerdi bana. Neyse Niyazi Bey yanındaki adama: “Bir kamyon çağır” dedi. O kadar büyük bir toptancı mağazası vardı ki kamyonlar içeri bile girebiliyordu. Kamyonu içeriye çektiler. İşte ne bileyim 50 kova zeytin, 100 teneke peynir, bilmem şu kadar pirinç, bu kadar bulgur diye yemekle alakalı ne varsa ağzına kadar kamyonu doldurdular. Sonra da birkaç adamını kamyonu bindirip yolladı ve “Bunları İmam-Hatip Muavini Şükrü Bey’in gösterdiği yere yerleştireceksiniz. Talebelerden de yardım almayacaksınız” diye adamlarına talimat verdi. Ben tabii çok şaşırđım. Ama dedim ki: “Hacı amca bizim bunları pişirecek tavamız dahi yok.” “Merak etme hâllerimiz.” dedi. O zaman öğrendim ki çocuk yuvasını da Niyazi Amca yaptırmış. Ve oranın da bütün masraflarını da o karşılıyormuş. Neyse çocuk yuvasındaki adamlarını aradı ve talimat verdi. “Falan yerde bir takım mutfak malzemesi var, onları şu arabaya atın ve doğrudan imam-hatibe teslim edin” dedi. Sonra “Bizim ekme alacak paramız da yok.” dedim. Hemen yakındaki bir fırına talimat verdi. “Günlük veya haftalık Şükrü Bey nasıl ve ne kadar isterse ekmekleri ona vereceksiniz, parayı da gelip benden alacaksınız” dedi. Ben de “Odunumuz, kömürümüz de yok.” dedim. Başladım durmadan isteklerimizi saymaya. Birilerine telefon etti, onar ton kömür ve odunu imam- hatibin önüne yıkmalarını söyledi. Derken bütün ihtiyaçlarımızı karşıladı. “Bunlar nerede yemek yiyecekler?” dedi. Onun için de o zamanlar Çarşı Camii’nin karşısındaki mutfak malzemesi satan Çakırlar vardı, oraya gittik. Ne kadar alalım, kaç öğrenciniz var?” dedi. Ben de: “Yüz öğrencimiz var dedim. “Yüz öğrenciye birer tabak olmaz, iki yüz tane olsun.” dedi. Böylece okulun çoğu eksliğini karşılamış olduk.

Rize’ye gittim. Rize’de komşu köyümüzden bir adam vardı, Öğretmen Okulu’nda aşçılık yapıyordu. Gittim, ona yalvardım. Durumumuzu anlattım. “Kadro gelince ben seni kadroya alırım ama o zamana kadar maaşımı ben veririm. Gel bize.” dedim. Allah razı olsun, Ali Osman Amca bıraktı işini geldi ve mutfağı teslim aldı. Sonrasında ben Adana’ya gittim. Balyalarla pamuk aldım. Geldim bir terziyle anlaştım ve orada yatak diktirmeye başladım. Vali beyin desteğiyle Sümerbank’tan borç aldık. Müdür beye de “Müdür Bey, sen eğitim işleriyle ilgilen gerisini bana bırak.” dedim. Ama adam evinde duramaz, uyku uyuyamaz oldu. Perişan bir vaziyetteydi. Neyse çocuklar çıktı geldi. Yatıracak yer yok. Hâlâ duruyor mu bilmiyorum ama Molozda Hayat Oteli var. Gittim orayı kiraladım. Senet falan veriyorum ama ne olacağını ben de bilmiyorum. Neyse çocukları orada yatırmaya başladım. Sonra Ortahisar’da bir lokantayla anlaştım. Orada da çocukları yediriyoruz. Ama 80 tane çocuk geldi Adana’dan. Her birisi lise kısmı öğrencisi. Ali Osman Amcayı aşçı olarak getirtince, yemek yemeye masa/sandalye yok ama zararı yok yerde yediririz dedik. Çünkü otel masraf, lokanta masraf. Başka çare yok. Çocukları da toplayıp durumu anlattım. “Çocuklar! Böyle bir yere geldiniz ama görüyorsunuz durumu. Sizi buraya gönderenler utansınlar. Hepinize bir hafta izin veriyorum. Gidin evlerinize yastık, yorgan alın gelin.” dedim. Öylece onları gönderip aldırtdım. Ben de o zamanlar 561 lira maaş alıyorum. Onun 540 lirasıyla hasır aldım. Getirdim hasırları, serdim pansiyona. Yatağı getiren, serdi hasırların üzerine. Ve öylece onları orada yatırmaya başladım.

Hocam Trabzon’un meşhur Huzur Lokali var. Onun kuruluşunda Rıza Selimbaşoğlu Hoca’yla rol aldınız. Orada neler yaptınız, süreç nasıl işledi? O süreçler hakkında bizi bilgilendirebilir misiniz?

Rıza daha sonradan geldi. Rıza askerdeydi, asker dönüşü müftü muavini olarak ataması yapıldı. Rıza'nın gayretli ve iyi niyetli bir arkadaş olduğunu bildiğim için okulda Rıza'ya ders vermeye başladım, okula gidip gelsin, okulla irtibatı kesilmesin diye. Derken artık benim stajyerliğimin kalkması gündeme geldi. Ve düşünebiliyor musunuz, meslek derslerindeki öğretmen arkadaşlarımdan bir tane bile bana oy veren olmadı. Kendi aralarında anlaştılar ve stajyerliğimi kaldırmadılar. Kültür dersi hocalarının hepsi ise bana oy verdiler. Hatta bir kültür dersi hocası vardı. Çok akıllı ve kültürlü bir adamdı. Tutmuş meslek dersi öğretmenleri böyle davrandı diye güzel bir rapor yazmış.

O dönemde stajyerliğin kalkması için diğer öğretmenler oy mu veriyordu hocam?

Evet, öğretmenler kurulu toplanıp oy veriyorlardı. Allah rahmet eylesin, müdürümüz de o diğer arkadaş da çok güzel bir rapor yazdılar, ikisinin raporunu da sonradan Millî Eğitim Bakanlığı'nda çalıştığım dönemde gördüm ama bütün meslekçiler ekseriyette olup menfî oy verdikleri için stajyerliğim kalkmadı. Bu durumlar gündemdeyken Rıza Bey benimle selamlaştı diye onu da karşlarına aldılar, onu da sevmadılar. Her neyse bilmem tanıdınız mı? Hüseyin Albayrak vardı bir de. Üçümüz, üç sacayağı olarak el ele, omuz omuza verdik. Gece gündüz okulu canlandırmak için ne gerekiyorsa yaptık.

Mart ayı geldi çattı, her şey de yoluna girdi. Bir kültür merkezi açalım dedik. Ne yapalım diye düşünmeye başladık. Bir bina bulduk, işte orayı kültür merkezi hâline getirelim dedik. Sanayide de mühendislerin eline su dökemediği, ustaların yanında çalışarak kaybolup gitmekten korktuğu Fethi Ağabeyimize durumu açtık. O da "Buranın düzenlemesi işlerini ben yapacağım, siz de bana amele olacaksınız." dedi. Ben, Rıza, Hüseyin ve büyük sınıflardan getirdiğim öğrenciler de amele olduk. Gece sabahlara kadar orada, Lokal'de çalışıyoruz, temizliyoruz. Sabah da oradan işimize gidiyoruz.

İşte böylece Huzur Lokali'ni meydana getirdik. Harika bir yer oldu. O gün için Trabzon'da öyle bir yer daha yoktu, çok orijinal bir yer olmuş oldu. Çarşamba akşamları üniversite öğrencilerine seminer çalışması veyahut ihtiyaç duydukları konularda programlar yapıyorduk. Tamamen üniversite öğrencilerine yönelikti. Cumartesi günleri de halka açık konferanslar veriyorduk. O günkü şartlar içerisinde edinebildiğimiz bilgiye göre Tokat'ta Yeşilköşe diye bir yer varmış. Onun haricinde de Türkiye daha böyle bir şeyle karşılaşmamıştık. En meşhur konuşmacıları davet ederdik.

Kimler gelirdi konferanslara, seminerlere konuşmacı olarak hocam?

Ulaşabildiğimiz ne kadar hoca varsa davet ediyorduk. Ankara'dan veya diğer yerlerden de hocalarımız gelirdi. Allah razı olsun. Özellikle Rıza ile benim hazır konferanslarımız olurdu, bir aksilik olursa diye. Boşluk olmasın, arayı doldururuz diye bunları hazırlardık ve o araları da doldururduk. Yine soyadı Gürsoy olan bir nikâh memuru arkadaşımız vardı. O da hazır konferansçılardandı. Üçümüz böyle hazır bekledik. O kadar isim yapmıştık ki, bize artık çevreden de gelenler oluyordu. Giresun, Gümüşhane, Bayburt ve Rize'den insanlar otobüslere binip konferans dinlemeye gelirlerdi. O gün de açlık vardı, bugünkü gibi. Düşünebiliyor musunuz adam Giresun'dan kalkıyor, otobüs kir alıyor ve Trabzon'a konferans dinlemeye geliyor.

Hocam ne kadar sürdü Huzur Lokali?

Benim Trabzon'dan ayrılışıma kadar sürdü.

Sizinle beraber son buldu o zaman.

Aşağı yukarı öyle oldu. Rıza benden önce ayrıldı ama ayrılığını hissettirmedik. İşimizi gayet güzel yürütmeye gayret ettik.

Hocam Rıza Selimbaşoğlu müftü yardımcısıydı o dönemde. Doğrudan destek veriyordu. Peki dönemin müftüsü size destek veriyor muydu?

Hayır o hiç kimseye destek vermezdi. O evde yatarıdı.

Abbas Hacıefendiođlu'ndan bahsediyoruz, değil mi hocam?

Evet evet.

Yeterli bir sebebi var mıydı size destek vermemesinin?

Bu konularla, hizmetlerle ilgilenmezdi. Esasında kendisi hoca olarak iyi bir hocaydı ama dedim ya, zihniyeti sebebiyle din hizmetlerine hiç destek vermezdi.

Hocam biraz da Millî Eğitim Bakanlığı'ndan Diyanet'e geçiş sürecinize değinmek istiyoruz. Nasıl oldu?

Ben Millî Eğitim Bakanlığı'nda böyle çalışırken Tayyar Bey 1971'de başkan yardımcılığına getirildi.

Tayyar Altıkulaç değil mi?

Evet evet. Onu da oraya Mehmet Özgüneş getirmişti. Allah rahmet eylesin. O da kararlı bir adamdı. Prensipli, tuttuğunu koparan bir adamdı. Tayyar Bey'i göreve getirir getirmez demişler ki: "Burada kendine bir ekip kur ve bu başkanlığı bir devlet memuriyeti kurumu hâline getir." Çünkü başkanlıktaki her şey bir taraftaymış. Kimsenin kimseden haberi yokmuş. Gelen giden evrakını bırakıyor gidiyor, getirmeyen getirmiyor. Tayyar Bey de kendince bir ekip kurmaya başlamış. Bu kuracak olduğu ekibe de Rıza Selimbaşoğlu'nu Trabzon'daki muavinliğinden oraya almış. Rıza Bey de bu ekibe katılınca ille de Şükrü Bey'i buraya alalım demiş. Tayyar Bey muavin olarak beni telefonla aradı. Mazeretlerimi belirterek gelemeyeceğimi söyledim. Esasında eğitim işini çok seviyordum. Neyse bir ara kendisi çıktı geldi Trabzon'a. Sahilde yürüdük ve bu konuyu açtı bana. Israr etti. Ve ben de gelemeyeceğimi söyledim.

O arada biz tabii bir denetim geçirdik okul olarak. Denetimde birtakım sıkıntılar oldu. Herkes soyadı Yüzbaşı olan bir müfettişten bahsediyordu ve kim gelirse gelsin de o gelmesin diye fevran ediyordu. Derken o adam çıktı-geldi Trabzon'a, geldi okula. O ara ben de dersteyim. Bir şeylere bakmış. Almış eline bir şey, başlamış müdür beye bağırmaya. Derken o hizmetli ablamız koştı bana geldi: "Şükrü Bey, Şükrü Bey! Müfettiş geldi, müdür beyi dövüyor." dedi. Aynen böyle ifade etti bana. O bağırmayı dövme olarak nitelendirmiş. O heyecanla ben de müdürün odasına daldım. Adam bağırıyor hakikaten müdür beye. Daldım adama dedim ki: "Sus, ne bağıryorsun, bir yanlış varsa düzeltilir değilse rehberlik edersin. Göreviniz bu ama bağırmayı nerden çıkardın." Adam bir afalladı ona karşı çıkınca tabii. "Yanlış yapmışsınız, bilmem ne yapmamışsınız" diye başladı söylemeye. "Yok, bu okulda yanlış olmaz, yanlış sensin, yanlış yerde olan sensin." dedim. "Bak, dip-

lomalarda şunlar var, falan” diye saymaya başladı. Mecburen bunları anlatıyorum. Şimdi haziran ayında mezun olan öğrencilerin diploma derecelerinin tespiti farklı, eylülde mezun olanların ki aynı sınıftalar, diploma derecelerinin tespiti farklı.

Yanlışlık olmuş yani hocam.

Yanlışlık olmamış, doğrusu olmuş da o müfettiş bunu bilmiyor. Neyse onları tespit etmiş müfettiş. “Bak bunları böyle yapmışsınız.” dedi. Dedim ki: “Yok yanlış değil o. Sende ve bakanlıkta yanlışlık var.” “Bir dakika bakayım.” dedi. O zaman odamdan bir genelgeyi getirdim. Bakanlık öyle bir şey ki, ağustos ayında diploma derecelerinin tespitiyle ilgili bir genelge gönderdi. Bu sefer haziranda mezun olan çocukların mezuniyetleri önceki mevzuata göre eylülde mezun olan çocukların mezuniyetleri yeni gelen mevzuata göre. Onu gösterdim adama ve “Bak, buna göre bu, buna göre de bu, neresi yanlış?” Baktı, baktı, baktı... Yelkenleri iyice indirdi aşağıya. Neyse söz bana geçmiş oldu. Dedim ki: “Bakanlığından çıkan genelgelerden haberi olmayan müfettişler var. İşte bazen böyle sırt üstü düşerler. Senin bakanlığından çıkan genelgeden haberin yok, neye bağlıyorsun?” diye ben yüklenmeye başladım bu sefer. Hiç sesi çıkmıyor. O günlerde fotokopi falan yok, hep daktilolardan sûret çıkarılıyor. “Ne olursun şu genelgenin bir sûretini çıkarttır bana” dedi. Hemen çıkarttırdım. Sonra çıkıp Millî Eğitim müdürüne gitmiş. “Ben perişan oldum, mahvoldum İmam-Hatip’te.” demiş müdür beye. O da “Ne oldu Şükrü Bey’e mi rastladın yoksa. O, çok dikkatli bir arkadaşdır, işini çok dikkatli yapar.” demiş. “Evet, öyle oldu. Mahvoldum, durmadan üzerime geldi. Ben daha burada bir yere gitmem.” demiş müfettiş bey.

İşte o benimle alakalı çok güzel bir rapor yazmış. Rapor da “Bu okul bu adama dar geliyor. Daha büyük yatılı bir okula müdür yapılmasını istiyorum.” demiş. Bu rapor da Din Öğretimi Genel Müdürlüğü’ne gidince beni ikide bir rahatsız etmeye başladılar. Bir orayı teklif ettiler, bir burayı. Derken sonunda bana, bu son teklifimiz diyerek yeni açılan Düzce İmam-Hatip Lisesi’ni teklif ettiler. Ailem de İzmit-Sakarya tarafına taşınmışlardı, benim de işime geldi. Teklifi kabul ettim. 1 Kasım 1973’te Trabzon’dan ayrıldım. Giresun hududuna kadar konvoyla geldim. Arabası olan düştü yollara, beni uğurlamaya geldi. Ancak Giresun hududunda otobüse binebildim. Gece yolculuk yaptım, kasımın ikisinde de göreve başladım. Neyse ben müdürlüğe başladım. O sırada denetimin olacağına dair bir yazı geldi. Ben de okulu denetlemeye başladım öncesinde tabii. Denetlemeye başladım ki, bir de ne göreyim her şey karmakarışık. Mesela 7. sınıfta bir öğrenci var, kaydı yapılmamış. Bunların hepsini düzeltip okulu denetime hazırladım.

Düzce’de ne kadar görev yaptınız hocam?

Aşağı yukarı on dört ay. Düzce’de görev yaparken işte Mehmet Özgüneş yine Tayyar Bey’e “İllaki bir eğitimci bulacaksın.” demiş. Tayyar Bey de benden bahsetmiş. Demiş ki: “Böyle böyle bir arkadaşımız var ama gelmiyor.”. “Kimdir bu?” demiş. Falanca demişler. Millî Eğitim bakanını aramış ve “Düzce İmam-Hatip Müdürü’nüzü alıyorum.”

Sizin haberiniz olmadan mı hocam?

Hiç haberim olmadan. O da: “Canın sağ olsun Sayın Bakanım.” demiş. Hiç yazışma yapmadan otomatikman kararnameyi çıkarmışlar. Tayyar Bey geldi. Beni aradı; böyle böyle bir geliver dedi. Ama

tainini çıkardık demedi. “Pazartesi günü sabah benim odamda ol.” dedi. Gelemeyeceğimi söyledim. Ben de o ara bir yurt yaptıracağım, onun hazırlığıyla ilgileniyorum. Hatta bir Kurban Bayramı öncesi çocuklardan kurban derisi istiyorum falan. Tayyar Bey’e öyle deyince Din Öğretimi Genel Müdürü’nü arıyor. Tayyar Bey ile telefonu kapattıktan yarım saat sonra Din Öğretimi Genel Müdürü beni arıyor ve “Şükürçüğüm, yarın sabah saat 09.00’da odamda bekliyorum.” diyor. Ben de Genel Müdür’e bir şey diyemedim. Neyse sabah kalktım, gittim. Olan biteni anlattı bana. “Hiçbirmizin karşı çıkma imkânı yoktu, hepimiz senin nasıl olduğunu biliyorduk ama vermek durumunda kaldık. Her zaman kapımız sana açıktır. İstedğin zaman geri gelebilirsin.” dedi. Kalktım, gittim Tayyar Bey’in yanına. “Gelirsin, gelirsin” diye gülererek karşıladı beni. O gün orada göreve başlattılar beni.

Diyanet’teki göreviniz esnasında Âşıkutlu Hoca’yla ilgili unutamadığınız bir anınız var mı?

Evet, Âşıkutlu Hoca bir dostuna vekâleten hacca gitmeye söz vermiş. Hac mevsimi de yaklaştı. Verdiği sözü de yerine getirmesi lazım. Bunu bana açtı. Ben de Tayyar Bey’e açtım konuyu. O da, olsun gönderelim, dedi. Hatta yolluk yevmiyesini de verelim, dedi. Ben de hocaya işin olduğunu haber verdim. Çok mutlu oldu. Tayyar Bey, hocanın yolluk yevmiyesini hazırlaması için muhasebe müdürünü görevlendirmiş, hazırlamışlar onlar da. Hoca hacca gideceği vakit, ben de oradaydım, Tayyar Bey çekmecesinden büyükçe 50’lik, 100’lük bir top para içeren bir zarf çıkardı. “Hocam biz seni resmî olarak gönderiyoruz, sen yine vekâletini üstlen git ama biz sana başka türlü para desteği yapamıyoruz, sadece maaşınla berabersin. Bu yevmiyeni de al.” Hoca anlamadı, aldı zarfı koydu cebine. Neyse çıktık oradan. Az sonra hoca telaşla yanıma geldi. “Şükür Bey, Şükür Bey! Ben mahvoldum.” dedi. “Ne oldu hocam?” “Dedim. “Bu zarfın içinde para var, ben ne yapacağım?” dedi. “Hocam bu usuldendir. Resmî gidince yolluk yevmiye verirler, bu da odur.” dedim. “Olmaz, beni vekâleten yollayan adam karşılıyor zaten, ben bunu alamam.” dedi. Neyse kalktık beraber bir daha gittik Tayyar Bey’e. Oraya varır varmaz zarfı Tayyar Bey’e atıverdi. “Ben istemiyorum bunları. Benim masrafımı karşılıyor vekâleten gittiğim adam.” Rahmetli böyle de hassas bir adamdı. Almadı parayı ve öyle gitti geldi hacca.

Bizde İrfan Yüceli diye tatlı bir arkadaş vardı. Aşağı yukarı yirmi sene Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı da yapan birisi. Âşıkutlu Hoca ile İrfan Hoca beraber hacca gidecekler o zaman. İrfan Hoca da “Yaşlı bir adama rastladık hep ayak bağı olacak.” diye düşünüyormuş. Gittiler tabii hacca. Nereye gitseler, nereye uğrasalar sıkıntılar gidiyor, yolları açılıyormuş. Tavaf yapacaklarsa mesela önleri açılıyor, Hacerü’l-esved’e dokunacaklarsa herkes dağılıyor filan. İrfan Hoca, Allah rahmet eylesin, döndükten sonra dedi ki: “Kesinlikle bu hoca sıradan bir adam değil, keramet sahibi bir adam. Ne yapmak istiyorsak bütün yollar açıldı.”

Kıymetli hocam, eşiniz Ayşe Hanımefendi Türkiye’nin ilk vaizelerinden birisi. Trabzon’daki hizmetlerinizde size yardımcı oldu mu eşiniz?

Efendim Trabzon’daki kadınlara yönelik bütün hizmetlerimizin başında o vardı, o yönlendiriyordu bu konuları. Kendisi Türkiye’deki ilk kadın vaizedir. Rıza Selim Başoğlu Diyanet İşleri Başkanlığı’ndayken bir kadın vaizenin ataması gündeme gelir gelmez bizi aradı. Böyle bir durum var der demez de şüphe etmeden buna muvafakat ettik. Ataması yapıldı. Böylece ilk kadın vaize Türkiye’de

Trabzon iline atandı. O kadın vaize de Ayşe Hanım'dı. Orada kaldığı süre içerisinde de aşağı yukarı üç sene civarında bütün kadın hizmetlerimizi, kadınlara yönelik bütün faaliyetlerimizi o yürüttü. Lokalde de bütün programlarımızı o yürütüyordu, kendisi konuşuyordu, konferanslarını da kendisi hazırlıyordu.

Bizlere vakit ayırdığınız için çok teşekkür ediyoruz hocam.

Ben teşekkür ederim.